

Załącznik do decyzji nr. WN.5142.22.2023.JB
Postanowienia nr.....
Opinii Konserwatorskiej -
z dnia.....15.02.2023.....

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. 22 44 30 400, fax: 22 44 30 401
www.mwzkz.pl
-5-

RENOWACJA I REKONSTRUKCJA SKLEPIENIA PREZBITERIUM W KOŚCIELE POD WEZWANIEM PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W DĄBRÓWCE

Stan zachowania sklepienia prezbiterium :

Sklepienie prezbiterium prezentuje typowy neogotycki styl krzyżowo-żebrowy. Obecnie pokryte pojedynczą warstwą białej farby wapiennej. Żebra pierwotnie złożone szlagmetalem, teraz w całości przemalowane złotem.

Wykonane na jednym z łuków odkrywki potwierdziły pierwotną kolorystykę. Sklepienie miało kolor jasnego błękitu, na którym namalowano proszkowo złote gwiazdy o średnicy ok 10 cm. O ostrych, nieregularnych zakończeniach ramion.

Zaobserwowano jedynie jedną warstwę przemalowania, którą stosunkowo łatwo mechanicznie usunąć. Stan zachowania błękitnej polichromii jest dość dobry (zachowany w ok 70 %), odsłonięta gwiazda zatraciła nieco swój kształt. Tynk fragmentarycznie rozwarstwiony, osłabiona kohezja (ok 40% powierzchni sufitu) wymaga wzmocnienia.

Powierzchnia żeber wymaga wyrównania ze względu na liczne zacieki farby naniesionej wtórnie dość grubo. Sztukateria fragmentami uszkodzona, wymagająca uzupełnień. Połysk szlagmetalów został utracony przez przemalowanie żeber i zworników złotą matową farbą akrylową.

Kapitele pilastrów – główki uskrzydłych putt za tle liści akantu – również przemalowane niechlujnie złotą farbą zachodzącą i przestaniającą miejscami polichromię. Wymagają również fragmentarycznych uzupełnień sztukatorskich.

Prace zostaną wykonane wg niżej zamieszczonego programu prac konserwatorskich.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – POLICHROMIA NA SKLEPIENIU – PREZBITERIUM:

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i merytorycznej stanu zachowania przed przystąpieniem do prac konserwatorskich.
2. Oczyszczanie powierzchni sufitu z wtórnych nawarstwień, metody mechaniczne (szpachelki, skalpel)
3. Oczyszczanie na „sucho”, odkrytej spod warstw wtórnych, polichromii (oczyszczanie przy użyciu specjalistycznych gumek, dedykowanych do konserwacji malowideł ściennych, miękkich pędzli o różnej gradacji, odkurzacza o miękkiej szczoteczce).
4. Podklejanie elementów, które utraciły adhezję do podłoża. Zastrzyki podtynkowe i ewentualnie system mocowań punktowych (materiały konserwatorskie – nano-wapno w postaci zaprawy do iniekcji, przeznaczonej do strukturalnej konsolidacji. Środek

opracowany na bazie spoiw hydraulicznych, niezawierających soli rozpuszczalnych, kompatybilny do wszystkich typów podłoży).

5. Wzmocnienie osłabionego budulca preparatem krzemoorganicznym KSE 300 firmy Remmers lub równoważnym, jeśli kohezja tynku będzie mocno osłabiona. (zabieg zostanie wykonany, KSE 300 - Bezrozpuszczalnikowy preparat na bazie estrów kwasu krzemowego, przeznaczony do wzmacniania mocno zwietrzałych i obluzowanych powierzchni zabytkowych tynków, które utraciły swoją kohezję).
6. Uzupelnienie ubytków zapraw, z zachowaniem oryginalnych faktur i poziomów dekoracji, tynkami o odpowiednio dobranej do oryginału kolorystyce i fakturze (tynki o klasie renowacyjnej lub pobiałe wapienne w ubytkach płytkich).
7. Lokalne scalenia kolorystyczne miejsc wyblakłych, odbarwionych poprzez zacieki, uszkodzonych – farbą laserunkową firmy Remmers, Kaim lub równoważną. Retusz uzupełnień zaprawy w granicach wcześniejszych ubytków (polichromia oryginalna).
8. Wykonanie rekonstrukcji brakujących fragmentów polichromii, w technologii tożsamej z oryginalną (wyrównanie powierzchni tynku z odwzorowaniem faktury oryginału, tynki cienkowarstwowe w typie renowacyjnym).
9. Wykonanie malarskiej rekonstrukcji polichromii, w miejscach gdzie nie zachowała się oryginalna (zakłada się szacunkowo ok 40% - całości), farbami krzemoorganicznymi lub wapiennymi firmy Kaim.
10. Wykonanie rekonstrukcji – złoceń, na sklepieniach, w partii gwiazdek. (projekt rozmieszczenia gwiazdek, oparty zostanie na wyszukanych źródłach historycznych).

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – ZŁOCENIA ŻEBER – PREZBITERIUM:

11. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i merytorycznej stanu zachowania przed przystąpieniem do prac konserwatorskich.
12. Oczyszczanie na „sucho”(oczyszczanie przy użyciu specjalistycznych gumek, dedykowanych do konserwacji malowideł ściennych, miękkich pędzli o różnej gradacji, odkurzacza o miękkiej szczoteczce).
13. Uzupelnienie ubytków warstw zaprawy, wyszlifowanie powierzchni pod złocenia.
14. Odtłuszczenie powierzchni i zabezpieczenie szelakiem.
15. Wykonanie złoceń z płatka w technologii akrylowej (instacoll system Kolner).
16. Zabezpieczenie powierzchni złoceń

RENOWACJA I REKONSTRUKCJA ŚCIAN BOCZNYCH PREZBITERIUM W KOŚCIELE POD WEZWANIEM PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W DĄBRÓWCE

Stan zachowania ścian bocznych prezbiterium :

Ściany boczne prezbiterium pokryte są wieloma warstwami przemalowań , co potwierdziły badania próbek stratygraficznych, przeprowadzone na całym obszarze kościoła. W partii lamperii wykazano 11 warstw farb, wśród których najstarsza jest w kolorze czekoladowego brązu, najmłodszą stanowi ciepły beż o spoiwie olejnym. Identycznym kolorem zostały przemalowane wszystkie ściany, oraz część ołtarza głównego i elementy zdobień zwieńczających pilastry.

Bazę pod polichromie stanowi mur ceglany z dwoma warstwami tynku wapienno-piaskowego.

Obecnie ściany prezbiterium pokrywają malowidła autorstwa krakowskiego artysty **Jana Molgi**, przedstawiające świętych - Franciszka i Marię Goretti, umieszczone w dwóch łukach po prawej stronie oraz świętych Izydora i Jana Vianney, w łukach po lewej stronie. Dzieła tego malarza znajdują się również w kaplicy bocznej.

Kohezja tynków fragmentarycznie osłabiona (ok 30 %) , warstwa malarska pokryta jest warstwą kurzu i brudu. Widoczne są liczne spękania powierzchniowe tynku i polichromii spowodowane pracą murów nośnych.

Kolorystyka malowideł jest mocno poszarzała i przyciemniona.

Farba złuszcza się i odpada , szczególnie w miejscach narażonych na wilgoć i wodę (glify okienne wokół witraży).

Na podstawie archiwalnych zdjęć wykonano odkrywki w miejscach, gdzie znajdowały się zabytkowe polichromie :

- ornamenty w stylizyce akantu w szczytach łuków podsklepiennych
- pasy z ornamentem roślinnym na pilastrach
- pasy z ornamentem roślinnym w glifach okiennych
- regularne krzyżyki na ścianach bocznych.

Odstąpienie i dokładne ukazanie ornamentów nie było do końca możliwe ze względu na liczne przemalowania i trudne do rozwarstwienia powłoki malarskie. Stan zachowania nie pozwala na rekonstrukcję ornamentów na podstawie zachowanych resztek . Bazą dla tego typu działań będą archiwalne zdjęcia z zachowanymi malowidłami.

Prace zostaną wykonane wg niżej zamieszczonego programu prac konserwatorskich.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – POLICHROMIA NA ŚCIANACH – PREZBITERIUM:

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej ukazującej stan zachowania, ścian prezbiterium przed przystąpieniem do prac konserwatorskich, bieżącej dokumentacji przebiegu prac oraz dokumentacji ukazującej stan obiektu po ich zakończeniu.
2. Szczegółowe oględziny mające na celu wytypowanie najważniejszych miejsc do pobrania próbek, warstw malarskich w celu przeprowadzenia badań laboratoryjnych. (prace już wykonane)

3. Ostrożnie, np. metodami mechanicznymi, przy użyciu narzędzi konserwatorskich usunięcie współczesnych wypraw tynkarskich na ścianach. Podczas usuwania warstw wtórnych, należy na bieżąco utrzymywać i podklejać łuszczące osypujące oryginalne warstwy tynkarskie oraz w razie konieczności zakładać opaski zabezpieczające na krawędziach tynków zagrożonych odpadnięciem.
4. Doczyszczanie powierzchni malowideł z warstw wtórnych do warstw oryginalnych za pomocą metod mechanicznych z wykorzystaniem miękkich pędzli, gumek o różnej twardości, gąbek typu „wishab”, sztyftów z włókna szklanego oraz metod chemicznych roztworami środków powierzchniowo-czynnych (Contrad 2000 firmy Arte; Vulpex Liquid Soap firmy Picreator lub inne rozpuszczalniki i pasty do usuwania malatury wtórnej).
5. Wzmocnienie osłabionych tynków i zapraw oryginalnych koloidalnym roztworem wodorotlenku wapnia oraz/lub preparatem krzemooorganicznym o właściwościach hydrofilnych. Proponuje się KSE 100 firmy Remmers.
6. Skonsolidowanie rozwarstwionych partii tynków i wypełnienie pustek i przestrzeni pomiędzy podłożem konstrukcyjnym, a tynkami za pomocą zastrzyków/iniekcji podtynkowych z mineralnej masy iniekcyjnej na bazie wapna naturalnego, bez obciążania struktury PLM-AL firmy C.T.S.
7. Uzupelnienie drobnych ubytków i spękań podłoża zaprawą wapienno-piaskową o składzie i właściwościach zbliżonym do składu tynku oryginalnego (tynki w typie renowacyjnym wapienno – piaskowe).
8. Malarska rekonstrukcja ornamentów w podcieniach łuków sklepiennych i glicyfów okiennych wraz z tłem (farby wapienne i krzemooorganiczne firmy Kaim).
9. Retusz malowideł oraz odkrytych reliktyw starszych malarskich dekoracji (farby krzemooorganiczne firmy Kaim).